

Waarom zou je je aan Gods regels houden?

Noorderlicht
ROTTERDAM
dienst

Preek zondag 5 september 2021
Voorganger: ds. Niels de Jong

Preek

Dienst 5 september 2021, voorganger: ds. Niels de Jong

Exodus 24: 1 – 8

Waarom zou je je aan Gods regels houden?

Goedemorgen, mooi om te zien dat er weer meer mensen zijn dan anders. Hopelijk is een teken dat we langzamerhand toch meer en meer naar een een nieuw normaal gaan. Welkom. Misschien kom je hier al geregeld. Misschien is het voor het eerst na lange tijd en misschien ben je voor het eerst ook wel vanwege de hoop of opdragen van iemand die je kent, waardoor licht zijn, we ieder geval al heel wat weken bezig met het bijbelboek Exodus onder de titel 'Een lange weg naar de vrijheid'. En ik denk dat we allemaal zoeken naar vrijheid, of je nou gelovig bent of niet willen, allemaal vrij zijn, toch vrijuit kunnen leven.

Ik denk dat jullie dat ook heel graag willen voor de kleine met wie je vandaag bent gekomen voor de doop, dat hij of zij vrijuit zou kunnen leven. Ik denk dat één van de grootste misverstanden van onze tijd echter is dat als het om vrijheid gaat, dat dat we vooral denken dat je dat je los moet komen van wat je bent, wat je beknelt en benauwt. Het misverstand zit erin dat je dan maar één stap zet, terwijl je twee stappen nodig hebt om vrijuit te kunnen leven. Ik wil je twee vergelijkingen meegeven, en hopelijk helpen ze. Stel je voor, iemand zit voor het eerst van zijn leven achter een piano, hij heeft anderen zien spelen, heeft ervan genoten, en ervan gedroomd om ook zelf ooit muziek te maken. Nu zit hij achter de piano en hij wil ook piano gaan spelen. Maar hij zit vastgebonden aan z'n stoel, z'n handen op z'n rug, en voeten vast aan de poten van der stoel. Natuurlijk, om überhaupt piano te kunnen gaan spelen, is het nodig dat die losgemaakt wordt van wat hen bindt. Maar dan is 'ie er nog niet, want hij zal snel genoeg ontdekken dat als die zijn vingers op de toetsen zet, dat er niks moois klinkt. Wel tonen, klanken, geluiden, maar het is geen muziek, al helemaal geen mooie muziek.

Hij moet de regels gaan leren, de principes van muziek. Pas dan, na veel oefenen, zal 'ie muziek kunnen gaan maken. Ander voorbeeld, iets meer uit de belevingswereld van mensen die minder met muziek hebben, maar meer met sport. Iets met een bal. Stel je voor, het is het jaar 1900. Twintig jongens zitten bij elkaar in de klas op een internaat, bij een buitengewoon hardvochtige meester. Ze hebben nog uren te gaan. Die dag, naast een internaat, is een groot grasveld en de directeur van het internaat, een buitengewoon sympathieke man, zet er twee doelpalen neer, aan beide zijden van het grasveld. Hij legt de bal in het midden, want hij heeft namelijk in de krant gelezen van een nieuw spel uit Engeland: het voetbal. E hij gaat naar die 20 kinderen toe, onderbreekt de les, en stuurt hen naar het grasveld met de doelen in het veld. Hij zegt: jullie hoeven niet meer bij deze meester te blijven, jullie zijn vrij om te gaan naar grasveld en daar mogen jullie spelen. De bedoeling is dat de ene tien kinderen de bal in het ene doel schieten en die andere tien in het andere. Doen, hartstikke leuk! Ik heb ervan gelezen, ga je gang! Die kinderen zijn vervolgens natuurlijk hartstikke blij, rennen naar buiten en gaan aan de slag. Maar je kunt je wel voorstellen dat het, hoe sympathiek bedoeld ook, complete chaos wordt. Want er ontbreken

grenzen, kaders, richtlijnen. En die hebben die kinderen toch echt nodig, wil er een mooi spel ontstaan. Ze hebben regels nodig, spelregels. En die moeten hen uitgelegd worden. En dan moeten ze gaan oefenen. En op een gegeven moment kan er een mooi spel ontstaan. Dan kan de vrijheid werkelijk gevierd worden. Nou, zo is het ook met het leven voor ons.

Natuurlijk moet je bevrijd worden van krachten en machten die je binden en klein houden, en vasthouden. En zo de afgelopen maanden hebben we heel wat voorbeelden langs zien komen van hoe ook vandaag de dag je klein gehouden kunt worden of vast kunt zitten in van alles en nog wat. Maar als je daar los van bent, heb je zo gezegd de eerste stap gezet.

Je bent ergens vrij van, maar je bent er nog niet. Er is een tweede stap nodig. Je moet nieuwe kaders omarmen, zou je kunnen zeggen. Regels, spelregels, leefregels om het leven werkelijk goed en vrijuit te kunnen leven. En zonder die goede kades richtlijnen, regels of hoe je ze ook noemen wilt, wordt het niks met je leven in vrijheid, dan wordt het zomaar chaos of ben je stuurloos, of ben je een slaaf van zomaar weer iets anders. Iets dat z'n eigen geschreven en ongeschreven regels kent...en je wéér vast zet.

Het is een wat lange inleiding, maar ik hoop dat het helpt om om Exodus 24: 1 - 8, want daar pakken we de draad op in het bijbelboek, beter te kunnen begrijpen. Het volk Israël zet hier namelijk de tweede stap. Ze omarmen de vrijheid bevorderende richtlijnen van God. De eerste stap, die was al gebeurd, ze waren vrij van wat hem bond. Maar nu omarmen ze in een ceremonie, een plechtig moment. Die regels en richtlijnen, om werkelijk vrijuit te kunnen blijven leven.

Laten we dat verhaal uit Exodus 24: 1 - 8 maar lezen. Mozes krijgt de vraag om naar God te komen, samen met een heel aantal leiders. Maar voordat hij dan naar God gaat, zet hij met het volk die tweede stap.

Laten we eerst even zorgen dat we goed snappen wat hier gebeurt in dit bijbelgedeelte. In de vertaling die we gelezen hebben, heeft het als als titel erboven 'verbond, sluiting'. Een verbond was in die tijd een de formele overeenkomst tussen twee partijen, een overeenkomst met de nodige afspraken en regels. En Mozes vindt het dat het nu het moment is dat deze, de formele overeenkomst tussen God en Israël, ook omarmd wordt door het volk zelf. Dat zij dat aannemen. Dat is wat hier gebeurt. Mozes ging op audiëntie bij God, maar blijkbaar wil Hij eerst, voordat hij het volk gaat representeren, eerst volmondige instemming hebben van dat volk. Verbond, sluiting, die term kan dat op het verkeerde been zetten, alsof het hier begint tussen God en het volk. Maar het verbond begint hier niet. Het is het is al lang daarvoor begonnen, eigenlijk al bij het bij de start van het volk Israël, bij bij de stamvader bij Abraham.

Daarmee sluit God al een verbond, en via Abraham ook met zijn nakomelingen. Abraham, Isaäk, Jacob en zo de eeuwen door, blijkt God zich te houden aan wat hij gezegd heeft. Hij blijkt trouw te zijn en komt zijn afspraken na. Maar dat verbond was wel tamelijk eenzijdig. In Exodus 20 en 23 wordt dat verbond wat meer uitgewerkt, wordt wat meer vastgelegd en afgesproken.

Het is net als twee bedrijven die beginnen met samenwerken. et vaak. Hè, als je twee bedrijven hebt die beginnen samen te werken. Dat gaat soms een beetje spontaan, maar op een gegeven moment komen er ook afspraken worden vastgelegd. Zo gaat het ook in de liefde. Als mensen elkaar ontmoeten, dan begint de liefde, die bloeit, en op een gegeven moment hebben twee mensen dan de neiging om dat ook vast te leggen, met

elkaar dingen te beloven, om een handtekening te zetten. Vaak trouwen ze dan. Die liefde begon al veel eerder, maar op een gegeven moment, als het goed is, is het mooi om dingen af te spreken. Zo is het ergens ook met doop of opdracht van een kind. Natuurlijk is God trouw aan de liefde richting dit kind. Wat hem betreft, begin het niet vandaag dat God omziet naar jullie kinderen, maar vandaag wordt dat in een dienst, in een ritueel bevestigd. Worden de afspraken gemaakt, en zeggen jullie ergens ja op, en worden er wederzijdse beloftes gedaan.

En hier in dit verhaal in Exodus gaan die Israëlieten heel graag op dat aanbod in. 'Eenstemmig', staat er. Luid en duidelijk stemmen ze ermee in dat zij dit verbond met God aan willen houden. Heel graag, maar er komt ook een symbool bij; de volgende dag worden er 12 gedenksteden opgericht, zodat ze later ook kunnen herinneren en wat er is afgesproken, en welke toezeggingen zij hebben gedaan.

Ik wil graag vandaag drie dingen uit dit verhaal halen. Drie dingen die voor ons allemaal, denk ik, vandaag de dag belangrijk zijn. Juist ook omdat er zoveel misverstanden zijn in onze tijd over geloof en vrijheid, want zomaar wordt het geloof in God geframed alsof het je vrijheid inperkt. Godsdienst k n vrijheid inperken, er zijn genoeg voorbeelden daarvan, maar het hoeft helemaal niet. En het is wat God betreft ook helemaal niet de bedoeling. Laten we drie dingen bekijken: eerst naar v ordat je instemt, dan naar  f je instemt, en als derde w t.

Voordat je instemt moet je weten hoe het zit.

Maar God neemt uitgebreid de tijd om de Israëlieten duidelijk te maken wat de afspraken zijn. Hij verstopt ze niet in de bijlage, maar Mozes leest ze voor. Hij schrijft ze op, en de volgende dag leest hij ze nog een keer voor.

De mensen moeten niet onwetend gehouden worden over wat de bedoeling is, wat God vraagt, wat God wil afspreken. Want God neemt mensen serieus, God ziet mensen voor vol aan. God wil geen dom gehouden slaven. God probeert zijn overeenkomst er ook niet snel doorheen te duwen. En hij wil al helemaal niet mensen ergens inluizen of in laten trappen. God wil heel graag dat de mensen w ten waaraan ze beginnen, wat de afspraken inhouden, zodat ze een afgewogen keuze kunnen maken.

Ook omdat God niets te verbergen heeft met die regels, met die afspraak. God heeft ook geen verborgen agenda, God wil het beste voor de mens. Daarom ook die afspraken, zoals je ook een huwelijk aangaat. Zo is de beeldvorming soms wel, dat het dan alleen maar minder gaat, je klem zit. Maar je maakt die afspraken juist omdat je denkt dat daarmee je toekomst beter wordt, zo als het om dit punt gaat. En dat je moet weten hoe het zit v ordat je instemt met Gods verbond, er ook een link ligt naar jullie als ouders, als je vandaag je kind laat dopen of opdragen, en of jullie kinderen uiteindelijk het geloof omarmen en die band met God zelf willen vormgeven of niet. Dat is niet jullie verantwoordelijkheid. Dat denken mensen soms, en dan voelen zich schuldig als een kind een ander spoor gaat. En dat gebeurt ook, dat mensen dit onbewust misschien denken en het tot een verantwoordelijk maken. En dan kunnen ze zomaar een kind gaan manipuleren of indoctrineren. Maar dat is helemaal niet de bedoeling. Al is het alleen maar omdat je het geloof van je kind sowieso niet kunt afdwingen.

En het is ook helemaal niet wat God van ouders vraagt. Waar je vandaag ja op zegt met de vragen bij de doop of het opdragen, en wat wel je verantwoordelijkheid is als ouders, dat is dat je een kind leert wat het inhoudt. Dat je het kind overbrengt wat een band met God inhoudt, wat daarbij hoort, hoe dat zit, en wat er dan van je gevraagd wordt.

Sowieso kan jullie kind later een afgewogen keuze maken ten aanzien van God, en wat God vraagt. In onze samenleving wordt dit soort geloofsoverdracht soms een beetje verdacht gemaakt, alsof dit ook al indoctrinatie is. Je kunt soms zelfs stemmen horen die die zeggen: het is beter om de eerste 18 jaar van het leven van een kind er gewoon niks mee te doen. Ergens is het wel een vreemd idee, alsof het mogelijk is om een kind waardenvrij of levensbeschouwelijk neutraal op te kunnen voeden. Het hele punt van opvoeden is dat je altijd een richting opstuurt, altijd een richting op wijst, altijd een voorbeeld geeft over wat je wel en niet belangrijk vindt, bijvoorbeeld. E je wilt dat je kinderen goed uitkomen. Dat willen jullie vast ook, voorkomen dat het stuurloze wezens worden. Dan kun je maar beter bewust nadenken over wat je wilt communiceren met je woorden, daden, keuzes, gedrag, hoop, geloof.

Voordat je instemt moet je weten hoe het zit, en misschien wel één van de belangrijkste dingen die vandaag de dag dan duidelijk moeten maken naar mensen die je misschien geïnteresseerd zijn in het geloof of of naar een volgende generatie is: die regels van God zijn een geschenk.

In vers 8 zegt Mozes dat ook dat het feit dat God geboden gegeven, een geschenk is. Toch zit ook snel in ons hoofd de associatie met regels: beklemming, beperkingen, instrumenten waarmee je iemands vrijheid inperkt. Of we zien regels als iets waarover je kunt onderhandelen. Jullie kinderen gaan dit ook zo opvatten, en gaan absoluut proberen te onderhandelen in de regels die je stelt. En dan geef je en neem je wat, en dan kom je uit op een compromis.

Maar zo is het niet met regels bij God. Deze zijn een geschenk, zoals de spelregels bij een voetbalpartij, bij muziek, principes bij het leren pianospelen, en bij voedingsregels om gezond te kunnen leven. Ze zijn een geschenk. En als je het leven leeft volgens die regels van God, dan wordt je leven heel wat beter.

Het is altijd weer nodig om uit te leggen wat dat geschenk dan precies is, hoe die regels en kaders precies opgevat kunnen worden in de tijd van vandaag. Hoe vertaalt dat terug naar nu, naar deze tijd? Het is belangrijk om misverstanden te voorkomen.

Wat houdt dat verbond van God dan in? Wat betekent bijvoorbeeld naar de kerk gaan? En wat betekent dit voor mij? Wat betekent dat voor nieuwe generaties? Niet alleen op zondag, ook in kleiner verband, of online, zijn er mogelijkheden om dit steeds duidelijk te krijgen. Want het is wat God vraagt, zodat wij en de volgende generaties afgewogen keuzes kunnen maken over het instemmen met zijn regels.

En dan zijn we bij het tweede: óf je instemt.

Mozes leest hier in dit verhaal simpelweg de afspraken voor, tot twee keer toe. En tot twee keer toe zeggen de mensen zich eraan te willen houden. In vers 3 en 7 verklaren ze eenstemmig dat ze alles wat de Heer heeft gezegd ter harte te zullen nemen. Deze overeenkomsten worden dus niet opgelegd, niet door hun strot geduwd. Maar God laat de mensen de keus. Ze hoeven niet. Natuurlijk hoopt God dat de mensen op zijn aanbod zouden ingaan, maar niemand wordt gedwongen of geduwd. Met enige regelmaat vergeten christenen dit. Er zijn veel zwarte bladzijden uit de geschiedenis van het christendom aan te wijzen. En nog steeds aan haar christenen die proberen door groepsdruk of insluiting en uitsluitingsmechanismen mensen bij het geloof proberen te houden. En ik hoop niet dat je dat van binnenuit kent, en dat in naam van God er druk op je uitgeoefend is om te geloven of de blijven geloven. Want dat is zó niet in lijn met de God van de bijbel.

En christenen zouden ook echt beter moeten weten, want wat God vraagt van mensen, de hele bijbel door, is geloof. Geloven is vooral een zaak van vertrouwen, en vertrouwen kun je niet afdwingen. Natuurlijk, je kunt er bijvoorbeeld als ouder op hopen, als het gaat om je kind of als vriend voor je vrienden, voor je collega 's. Je kunt er op hopen, je kunt het gunnen, je kunt ervoor bidden, maar het is aan mensen zelf of ze instemmen tot dit vertrouwen komen. En God legt een mens niks op. Maar wat hij vraagt is wel instemming.

De hoop van God is dat een mens instemt, en die instemming is niet iets wat je één keer in je leven geeft, maar steeds weer. Het wordt ook een collectief gegeven vandaag bij de doop van kinderen. Hardop met elkaar. En zo wordt dat verbond bekrachtigd. Dat is ergens ook goed voor, om af en toe momenten in je leven te hebben, voor jezelf of met anderen. Waarmee je die instemming zichtbaar maakt. Dus als je al langer gelooft dan is het soms goed om dat nog eens een keer hardop te zeggen, zoals jullie dat ergens nu ook die doen. Door je jawoord te geven zeg je dat je, als je bijvoorbeeld de belijdenis doet, als je als kind gedoopt ben, dan maak je dat ook weer open en duidelijk. Dat je instemt met het verbond van God. Het kan ook iets persoonlijks zijn door iets van een gedenksteen iets in je huis, je auto, je portemonnee om je arm of om je nek, of wat dan ook. Dat je blijft laten herinneren aan je verbond met God, je beslissing om met God te leven.

Dan als derde en laatste: als je ingestemd hebt, dan heb je in een band met God die tot de diepste en sterkste banden behoort.

Nadat het volk twee keer toe heeft ingestemd met dit verbond, gebeurt er nog iets ritueel. Een ritueel dat voor onze westerse oren heel wonderlijk klinkt. Bloedoffers van dieren in schalen, en bloedvergieten over het volk heen. Vreemde gang van zaken in onze beeldvorming. "En met dit bloed", verklaart Mozes, "wordt het verbond bekrachtigd dat de Heer met u heeft gesloten door uw al deze geboden te geven." Het is niet iets unieks wat je je leest. Dit kun je vaker lezen in de bijbel. Als er een verbond wordt gesloten, is er sprake is van offers en van vloeiend bloed. Het woord verbond in de bijbel heeft ook altijd iets met bloed te maken.

Het oorspronkelijke woord voor verbond in de oorspronkelijke taal van van het oude testament heeft ook iets met snijden te maken. Er kwam altijd bloed bij kijken. Maar nu hebben dit soort rituelen geen rol meer in het christelijk geloof. Maar als we alle rituelen maar zouden schrappen, dan zouden wel wel iets missen.

Wat missen we dan? Nou, dat bloed is niet voor niets gevloeid. Waarom vloeide dat bloed dan? Om duidelijk te maken dat dit verbond met God niet zomaar iets is, maar iets kostbaars, iets heel belangrijks, iets sterks. Dit bloed is het teken van de twee partijen die geen bloedverwanten van elkaar waren, een band aangaan die heel diep gaat.

Het verbond waar het hier om gaat is geen contract met een opzegtermijn. En zoals je bloedverwantschap ergens niet kunt verbreken, zo is dit verbond wat betreft net zo onbreekbaar. In het Nieuwe Testament wordt ergens genoemd dat Jezus zijn volgelingen ook met bloed heeft besprenkeld. Natuurlijk niet letterlijk, het is een beetje een vreemd beeld voor ons. Misschien was het een beeld dat gebaseerd is op Exodus 24: 1 - 8, een beeld dat zegt dat Jezus, wiens bloed ook vloeide toen hij zich opofferde aan het kruis, dat ook jij zo'n diepe band hebt met hem. Daar kwam Jezus voor. Vernieuwd verbond, even kostbaar. En dit kostte Jezus alles. Maar het werd een beter verbond dan het oude.

De oude verbonden waren ergens ontoereikend om om daadwerkelijk die band met God goed te houden. Het werkte niet, omdat mensen hun kant van het verhaal opzeggen, in de wind slaan, het vergeten. En geen offerdier of ritueel kon die band nog helen. En dan komt God zelf in Jezus naar deze aarde. Terwijl God zich aan alle verplichtingen had gehouden, alle beloftes had waargemaakt. Toch komt God omdat verbond te redden, en het verbond te verbreden naar iedereen die maar wil, die instemt die gelooft.

Hij komt in Jezus en wordt zelf het offer. Ongekend. God neemt de schuld van de andere partij op zich, hij maakt het zo goed en er is niemand die zo ver is gegaan. Jezus redde de band tussen ons en God.

Jullie geven ook ongelooflijk veel om je kind. Er is niemand die daaraan twijfelt. En toch die liefde van je, die haalt het niet bij wat Jezus overheeft voor en je kind.

Ik sluit af. Een uitnodiging...dit verhaal is ergens een uitnodiging. Dat verbond van God is er ergens nog steeds. En staat open voor kinderen, voor volwassenen, voor wie maar wil. Maar dit verbond, hier horen afspraken bij, deels ook andere afspraken dan die afspraken hier in de woestijn, bij het volk Israël, die tien geboden die die hier klinken.

Dat zijn de grondbeginselen, en zeker ook de twee regels van de liefde. Die hoort er ook bij. God liefhebben boven alles, je naaste als je zelf. En andere afspraken over vergeven. Soms maar moeilijk om in de praktijk te brengen. Maar zulke mooie dingen. En dat verbond met die afspraak dat je mag meedoen als je wil. Als je instemt kun je er zo bij.

Amen.

